

Txirrita

Txostena Donostiako Udal Agiritegian aurkitu ondoren, 152 baserrien gehienaren kokapena zehatza aurkitu ahal izan dugu. Horretarako, eta besteak beste, artxibo berean dagoen 1862ko krokis baten laguntza izan dugu. Hor, zerbait benetan aipagarria: 25 urte barru 152 baserrietatik 120 (gutxienez) badute bizilagunak jada. Altzatarren adoreak gerari irabazi zion.

Gaur egungo Altza

Mende bat geroago ia ingurugiro berdina mantentzen zuen Altzak – eta hau badakigu 1954an airetik hartutako argazki batzuei ezker –, bainan bere zotza egina zuen.

1950 eta 1960ko hamarkadak kontrol gutxiko hiri garapeneak ziren. Altzako soro eta maldak era bat erakargarriak ziren eta laister “urbanizagarriak” izan ziren deklaratuak. Era berean, azpiegitura berriak – autopistak batez ere – herria zeharkatzen hasi ziren eta honela, batzuek beste, mutazio atzeraezina sufritu zuen Altzak. Adibide gisa, “Ministerio de la Vivienda” zelakoaren 1964ko ekainak 13ko aginte bakar batek 17 baserri pikutara eraman zituen – derrigorrezko desjabetzapena zela medio – eta etxeekin bat beren lurak, historia eta biztanleen antzinako bizimodua joan ziren. Ziur aski zerbait gehiago ere.

Baserrri sorta txikia gelditzen da zutik, asko asfalto eta eraikin erraldoien artean izkutu eta izutuak. Alde onean, batzuk – XIVgn mendean jada aipatuak – zaharberrituak izan dira eta babesa ofiziala lortu dute.

Altzaren historiak interesatuek “*Altzako Historia Mintegia*” (AHM) elkartearen atean jo dezakete. Bere lan zabal eta ederretaz gozatzeko, besteak beste, webgune interesgarria dugu eskura: www.altza.net/ahm. Hor, monografiak, mapak, argazkiak eta mota askotako informazioa kontsultagai daude, atzo eta gaur bat eginda.

Irudia eta zerrenda

Honekin batera doan irudia Gipuzkoako Aldundiaren ortofoto eta planoetan oinarrituta dago. Hauen gainean, baserrien kokapena zehazten dituzten puntuak: gorria (etxe txikituak), gorria (kiskalitak) eta berdea (kaltegabekoak). Denera 139 (152etatik 91%). Kokatu ezinen artean batzuk zutik egon daitezke oraindik, izen ezberdin batekin. Beste batzuk, zihur, isilean eta aztarnak utzi gabe desagertu dira.

Etheen zerrendan datu hauek aipatzen dira:

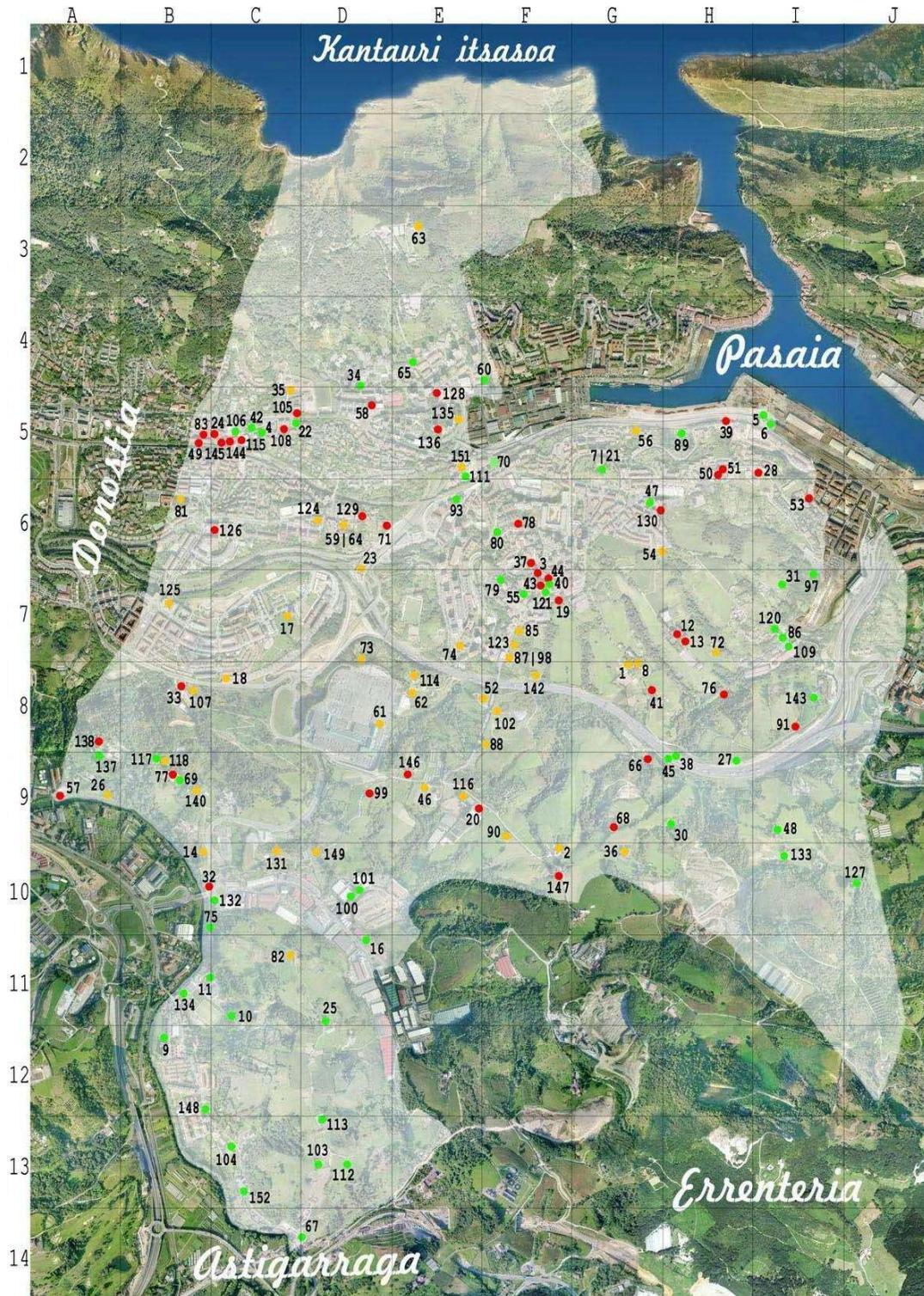
1635 eta **1782**: urte hauetako zenbait agirietan aipatzen diren etxeak.

1844: Illarreguren zerrenda, baserriaren zenbakia eta izena (zerrendan agertzen den bezala); egoera (kiskalita / txikituta).

Gaur: Gaur egungo toponimoa (“-d-” = desagertua); kokapena irudian.

43°N eta 001° W: Koordenadak, denak Iparra eta Mendebaldea.

ALTZAKO BASERRIAK
LEHENENGO KARLISTADAN

ALTZAKO BASERRIAK LEHENENGO KARLISTADAN

1635	1782	1844	GAUR	MAPA	43°N	001°W	1635	1782	1844	GAUR	MAPA	43°N	001°W
√	√	1	Arzac Mayor	√	Artzaka	G 18,69 55,78	√	55	Estivaus	-d-	F	48,86	56,13
√	√	2	Amoreder	√	Amueder zar	F 18,24 56,01	√	56	Echeverri-Mutizabal	√	-d-	G	19,25 55,76
	√	3	Aguiñaga	√	-d-	F 18,90 56,09	√	57	Esparchu	√	Espartxo	A	18,37 57,70
√	√	4	Algarbe	√	-d-	C 19,25 57,02	√	58	Homavidan	√	-d-	D	19,31 56,64
	√	5	Ancho	√	-d-	I 19,29 55,33	√	59	Garro-suso	√	-d-	D	19,02 56,74
	√	6	Arascuene	√	-d-	I 19,27 55,31	√	60	Gomistegui	√	Gomistegi	F	19,37 56,26
	√	7	Arriaga	√	-d-	G 19,16 55,88	√	61	Garvera-goya	√	-d-	D	18,54 56,62
√	√	8	Arzac Chiqui	√	Artxipi	G 18,69 55,76	√	62	Garvera-via	√	Garbera Bera	E	18,61 56,51
√	√	9	Artolategui	√	Artolategi	B 18,34 55,48	√	63	Guruceta	√	Mendiola	E	19,75 56,49
√	√	10	Aingelu arriba	√	Aingelu goikoa	C 17,83 57,12	√	64	Garro-yuso	√	-d-	D	19,02 56,74
√	√	11	Aingelu suso	√	Aingelu bea	B 17,93 57,20	√	65	Guarda-plata	√	Guardaplata	E	19,42 56,50
√	√	12	Acular Elizalde	√	Akular	H 18,76 55,62	√	66	Galantaene	√	Galantene	G	18,45 55,72
√	√	13	Acular Chiqui	√	-d-	H 18,74 55,59	√	67	Garciotegui	√	Garciategi	D	17,29 56,88
√	√	14	Arrieta Verri	√	Arrieta Berri	B 18,71 55,49	√	68	Gasteloene	√	Gaztelu-ene	G	18,29 55,83
√	√	15	Ayete	√	-d-	B 18,71 55,49	√	69	Garostegui	√	Garrostegi	B	18,41 57,30
√	√	16	Ayenas	√	-d-	D 18,01 56,67	√	70	Herreria-Altuna	√	-d-	F	19,17 56,24
√	√	17	Argel	√	-d-	C 18,80 56,93	√	71	Julianasena	√	Julimasena	D	19,02 56,60
√	√	18	Arroas	√	-d-	C 18,65 57,14	√	72	Juanachoene	√	Juanatxoene	H	18,71 55,49
√	√	19	Aduriz	√	Auditiz	F 18,84 56,02	√	73	Londres	√	Londres	D	18,69 56,68
√	√	20	Andariz	√	-d-	E 18,33 56,28	√	74	Larrachao	√	-d-	E	18,73 56,35
√	√	21	Arriaga	√	-d-	G 19,16 55,88	√	75	Larzunene	√	Larzunene zar	B	18,05 57,19
√	√	22	Alapunta	√	-d-	C 19,27 56,91	√	76	Landerro	√	Landarro	H	18,61 55,46
√	√	23	Argallo	√	-d-	D 19,92 56,67	√	77	Lasquiñene	√	Laskin enea	B	18,41 57,32
√	√	24	Aranzuyene	√	Aranzuri-enea	C 19,24 57,18	√	78	Larrerdi	√	Lardi	F	19,03 56,15
√	√	25	Antondegui	√	Antondegi	D 17,81 56,80	√	79	Larreandi	√	-d-	F	18,89 56,21
√	√	26	Anisaene	√	-d-	A 18,37 57,57	√	80	Lardi-Chiqui	√	Larditxiki	F	19,01 56,22
√	√	27	Alamuria	√	-d-	H 18,45 55,43	√	81	Lizardi	√	-d-	B	19,09 57,29
√	√	28	Berra	√	-d-	I 19,15 55,35	√	82	Lizarrategui	√	Lizarrategi	C	17,98 56,91
√	√	29	Beracullene	√	-d-	I 19,15 55,35	√	83	Larrachoenea	√	Larrotxene	B	19,24 57,22
√	√	30	Borda-Arzac	√	Borda	H 18,30 55,64	√	84	Landa	√	-d-	F	18,77 56,15
√	√	31	Barona	√	-d-	I 18,87 55,27	√	85	Martillun	√	Martillun	I	18,73 55,24
√	√	32	Balardiene	√	-d-	B 18,14 57,20	√	86	Molino-Sosotegui	√	-d-	I	18,73 55,24
√	√	33	Bonanzategui	√	-d-	B 18,63 57,29	√	87	Mirasun	√	Mirasun	F	18,70 56,19
√	√	34	Boneda	√	Boneda	D 19,36 56,69	√	88	Mercader	√	-d-	F	18,49 56,27
√	√	35	Borda-parada	√	-d-	D 19,36 56,69	√	89	Mirabarquera	√	-d-	H	19,24 55,60
√	√	36	Churdinaene	√	Txurdiñene	C 19,35 56,91	√	90	Martiotegui	√	Martiotegi	F	18,26 56,19
√	√	37	Casanao	√	-d-	G 18,23 55,80	√	91	Miramar	√	-d-	I	18,53 55,22
√	√	38	Cillarguillene	√	Zilargiñene	F 18,93 56,11	√	92	Migueltegui	√	-d-	E	19,08 56,36
√	√	39	Choco	√	-d-	H 18,39 55,65	√	93	Molino Peruene	√	-d-	E	19,08 56,36
√	√	40	Chapiñene	√	Txapiñene	F 18,88 56,07	√	94	Miravientos	√	-d-	I	18,91 55,15
√	√	41	Castillum	√	Kastillun	G 18,62 55,71	√	95	Martiaena	√	-d-	I	18,91 55,15
√	√	42	Chavaloene	√	-d-	C 19,26 57,05	√	96	Molino-Zaldua	√	-d-	I	18,91 55,15
√	√	43	Casa Concegil	√	Udal bulegoak	F 18,88 56,07	√	97	Miranda Via	√	-d-	I	18,91 55,15
√	√	44	Camiceria	√	-d-	F 18,89 56,06	√	98	Mirasun	√	Mirasun	F	18,70 56,19
√	√	45	Cillarguillene Chiqui	√	-d-	H 18,46 55,65	√	99	Marros	√	Marrus	D	18,37 56,66
√	√	46	Cataliñene	√	Kataliñene	E 18,39 56,47	√	100	Mateo	√	-d-	D	18,12 56,71
√	√	47	Casares	√	Kasares	G 19,10 55,71	√	101	Molino-Mateo	√	-d-	D	18,14 56,69
√	√	48	Chipres	√	Txipres	I 18,29 55,28	√	102	Miranda-Goya	√	-d-	F	18,57 56,23
√	√	49	Champarrene	√	Txaparrene	B 19,22 57,23	√	103	Mirandaburu	√	Mirandaburu	D	17,47 56,83
√	√	50	Darieta-Suso	√	-d-	H 19,16 55,46	√	104	Marijuandegui	√	Marijuandegi	C	17,51 57,12
√	√	51	Darieta Berra	√	-d-	H 19,14 55,48	√	105	Miracruz	√	-d-	C	19,30 56,89
√	√	52	Echeverri-Atocha	√	Etxeberri	F 18,60 56,27	√	106	Obradore	√	-d-	C	19,25 57,11
√	√	53	Escalantegui	√	Eskalantegi	I 19,09 55,17	√	107	Ochoqui	√	-d-	B	18,62 57,25
√	√	54	Egusquiza	√	Eguzkitza	G 18,96 55,67	√	108	Parada	√	Parada	C	19,25 56,94
							√	109	Papin	√	-d-	I	18,74 55,25
							√	110	Portuzar	√	-d-	I	18,74 55,25
							√	111	Peroene	√	-d-	E	19,14 56,33
							√	112	Piotegui	√	Pillotegi	D	17,47 56,74

ALTZAKO BASERRIAK LEHENENGO KARLISTADAN

1635	1782	1844		GAUR	MAPA	43°N	001°W
	113	Parada-Goya		Parada-goia	D	17,58	56,82
	114	Paris	√	Paris berri	E	18,65	56,50
	√ 115	Pelizar		-d-	C	19,23	57,18
	√ 116	Pelegrifene	√	Pelegrifene	E	18,36	56,34
	√ 117	Placencia-Aundi		Plazentzia	B	18,46	57,37
	118	Placencia-Chiqui	√	-d-	B	18,45	57,35
	√ 119	Retiro	√				
	√ 120	Sasotegui		Sasotegi	I	18,77	55,29
	√ 121	Serora		-d-	F	18,86	56,07
	√ 122	Sagastiburu					
	√ 123	Sius	√	Siux	F	18,73	56,17
	√ 124	Siustegui	√	-d-	D	19,03	56,83
	√ 125	Sagastieder	√	-d-	B	18,83	57,33
	√ 126	Sarategui		-d-	C	19,01	57,17
	√ 127	Soraburu		-d-	J	18,14	55,05
	√ 128	Santa Barbara		-d-	E	19,34	56,43
	√ 129	Sardandegui		-d-	D	19,04	56,68
	√ 130	Tomasenea		Tomasenea	G	19,06	55,67
	√ 131	Torroa	√	Torraa	C	18,23	56,96
	√ 132	Torroazar		Torraa Zar	C	18,11	57,18
	√ 133	Telleria		Telleria	I	18,22	55,25
	√ 134	Tolazar		-d-	B	17,89	57,27
	√ 135	Venta-Via	√	-d-	E	19,28	56,36
	√ 136	Venta-Goya		-d-	E	19,25	56,42
	√ 137	Uba-Via		Uba Bea	A	18,46	57,56
	√ 138	Uba-Goya	√	-d-	A	18,50	57,56
	√ 139	Ubegui-Via					
	√ 140	Ubegui-Goya	√	Ubetegi	B	18,38	57,24
	√ 141	Venta-Chiqui	√				
	√ 142	Ybarburu	√	Ibarburu	F	18,66	56,10
	√ 143	Yparragirre		Iparragirre	I	18,61	55,16
	√ 144	Ynchaurrondo-Aundi			C	19,22	57,13
	145	Ynchaurrondo-Chiqui			C	19,22	57,15
	√ 146	Yllarregui		Illarregi	E	18,42	56,52
	√ 147	Yrasmoene-Goya		Irazuene	F	18,17	56,02
	√ 148	Yrasmoene-Via		Irasmo enea	B	17,60	57,20
	149	Ysabelechea	√	Isabel enea	D	18,23	56,83
	√ 150	Zomoza					
	√ 151	Zubimusu	√	-d-	E	19,16	56,34
	√ 152	Zapirain		Zapirain	C	17,41	57,08

Peruene

Eskolak 1915

ITURRIAK

Lehen aipatuetatik aparte, ondorengo materialak ere lagungarri izan ditugu,:

- AHMek sortutako Altzako mapa (www.altza.net/ahm/altzako_mapa.htm)
- Gipuzkoako Aldundiaren beste zenbait mapa 1983-1987 (b5m.gipuzkoa.net)
- Donostiako 1962ko Plan Orokorren planoak.
- Plan honen kartografia modernoa ba zen ere, orografia zaharra eta baserri asko erakusten zituen. 2000 urtean konsultagai ziren oraindik, baina azkeneko urtetan desagertu dira, utzikeria administratiboaren adibide hutsa.
- "Hautsa Kenduz", "Estibaus", "Artiga bilduma" argitalpenak (AHM)
- "Altza, historia y patrimonio" (Beatriz Herreras Moratinos, 2001)
- "Donostiako toponimi erregistroa" (Josu Tellabide Azkolain, 1980)
- "Donostiako toponimia" (Etnogintza, 1995)
- 1635ko Altzako biztanle armatuen zerrenda: "Alarde y muestra de la gente y armas..." (Donostiako udal agiritegia)
- "Diccionario histórico-geográfico-descriptivo de Guipuzcoa" (Pablo Gorosábel, 1862)